

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæ libertas hoc loco promittitur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

Verbum Dei non tantum scripto sed etiam traditione tenetur.

§. 2. Quod Musculus hic admonet, in sermone Dei manendum, non humanis traditionibus, id verissimum est. At nos traditiones humanas non dicimus, quibus credimus, sermo enim Dei non stylo modo scriptus, sed voce etiam est pronunciatus. Et qui credebant Christo concionanti, non scribenti credebant. Non dicit in scriptura sua manendum, quam nondum vllam fecerat, & in Scriptura manere non possunt illi, qui in sermone non scripto manere nolunt. Scripturam enim veram esse, docet sermo Dei non scriptus, sed traditus. Ambr. T.2. in Psal. legit. in verbo meo. p. 962. Quo in verbo nos manemus, nam & ipsum verbum credimus, & sensum verbi, quem ab Ecclesia veteri didicimus, hucusque retinemus. Nec modo futuros ait discipulos, sed iam esse; sensus enim est, perseverantes, à Christo pro discipulis haberi. Itaque Syrus à sensu non recessit, cum verit. Estis. Vide Cyprianum de bono patientiæ, pag. 288. vbi ad integritatis reulit constantiam. Vide & Augustinum serm. 48. de verbis Domini.

VERSVS 31.32.33.

Dicebat ergo Iesus ad eos qui crederunt ei, Iudeos, Si vos manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis: Et cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. &c.

QVÆSTIO I.

Quæ libertas hoc loco promittitur?

Libertas ab omni malo promittitur.

§.1. Christus veritatis cognitionem promittit, & ex cognita veritate liberationem. *ἐλευθερωθήσθε* Beza vertit, in libertatem vindicabit, nam liberabit, & liberos faciet, vt vertit Erasmus, nimis late patere existimat. Quasi vero liberare, non sit liberali manu asserere, aut Christus de sola loquatur libertate, qua mancipia solent manumitti, non etiam liberatione à malis. Syrus vtitur verbo æque late patentes; *נחורארכום* Nechurarchum quod est liberare, & vt hoc loco habet glossa *נחורארכום* dedit libertatem. Aug. Tract. 41. Quid est liberabit vos; liberos faciet. Est quidem in Græco planius vt monuit etiam Augustinus, proprie tamen ait liberare, esse liberum facere. Veritas liberat, ipsa doctrina vera, siue vt malunt alij Christus veritas & vita.

§. 2. Caluinus hic præmium cognitioni promittit cum negare non possit, aliorum verba detorquet. [Proinde, inquit, quantumuis quisque nostrum in Euangelio profecerit, nouis incrementis opus habere se sciat. Hoc autem præmio dignatur Christus suorum constantiam, quod se illis magis familiaritatem reddit. Quanquam hoc modo nihil aliud, quam prius donum altero cumulat. Ne quis putet hominis merito quicquam rependi.]

Præmium & meritum facit, ac si quis patrem esse, & filium non esse dicat. Nec verendum est, ne non sit Christi donum, id quod meritum dicimus. Ideo enim dedit meritum, vt daret & mercedem. Fidem & fidei mercedem Augustinus hic agnoscit, & cum illo veteres. Magna promissio, inquit, sed merces est fidei. Quæ mercedem, opus præcedat, si credas, mercedem exiige fidei. Si autem non credis, mercedem fidei, qua fronte queris?

§. 3. Musculus ex composito textum corrumpit. Veris discipulis, inquit, promittit veritatis cognitionem non reprobis.

At experientia docetur, reprobos veritatis Evangelicæ interdum magnam habere cognitionem. Sed ad eam cognitionem non veniunt, quæ clara est, in qua, vt docet Augustinus, videtur, quod nunc creditur, illa cognitio perfecte liberat, cum videbitur Deum sicut est, & apparebit, quid nos situs. Qui vero non manent in doctrina, Christum deserunt & desertotes, Christum verum non adorant. Chrysostomus homil. 34.

Quin videmus crebro quosdam doctissimos, aliqui in scripturis veratissimos fide carere, & reprobos mori. Multos multa ignorare, quædam & pauca, necessaria tamen credere, atque ita saluari. Multi omnia quandoque crediderunt, & postea lapsi sunt.

Syrus filios ingenuos vocat *verf. 33. נחורארכום* Beza *seruili nati chere*: Quod dicunt, nemini sese seruisse facile ex. *indar* applicatur; non enim ipsi mancipia fuerunt, nec erant, nam politicæ Romanorum iurisdictioni, non despotio imperio suberant. Maiores eorum etiam qui captiui in Babylonem ducti sunt, non omnes venditi sunt, sed libertatem retinuerunt, opes sibi parauerunt, in dignitate fuerunt. Responderunt illa, & contendunt, non qui crediderunt, sed qui illiserant immitti: quod etiam Caluinus fateri cogitur.

§. 4. Liberum arbitrium esse hinc docetur. Si Liberum enim filius liberat, ne serui sint peccati, si veritas ipsa primum ex parte, deinde parte & liberat, non est seruum arbitrium iustorum, sed liberum, & sine potestatis, quod Græci *ἐπιελευθερωσι* appellant. Quamuis ergo peccato inhaerentes, nescij gratiam seruitutem seruiant, qui tamen liberi sunt, viuunt libere, licet etiam serui suorum peccatorum, non seruiant eo, quo hæretici assenerant in oio Quin etiam, vt Ireneus monet, et si peccatores serui sint, non est tamen peccatum Dominus. Vtitur hac ratione inuicta Bellar. l. 5. c. 9. de amissione gratiæ & statu peccati.

Quinta ratio: Hac aduersariorum sententia iniuriam facit Christo, & eius merito. Nam si concupiscentia est verum peccatum, & semper manet in homine quantumuis iustificato, certe sequitur, vt Christus non vere, sed imputatiue tantum à peccatis redemerit, ac liberauerit, & sit diabolus Christo potentior, cum ille vere potuerit inquirare, iste non potuerit vere mundare. Vnde etiam falsa erunt testimonia illa scripturarum, Ioan. 8. Si vos filios liberauerit, vere liberi eritis. Et ad Roman. 8. Sicut per vnus inobedientiam, peccatores constituti sunt multi, ita per vnus obedientiam iusti constituentur multi. Nam qui adhuc sunt in peccato nec vere liberi diti possunt, nec vere sunt iusti constituti per Christi obedientiam, sicut vere, & non imputatiue tantum iusti sunt constituti per adami inobedientiam. Sed de his plura suo loco in disputatione de iustificatione.

Respondet Pareus. [Negatur connexio propositionis, quia nihilominus vere non redemit Christus, tum quia ipsa per sanctificationem Spiritus expurgat inchoatè in hac vita, consummate in altera, & sic sunt intelligenda allegata scripturæ Ioann. 8. 38. Si vos filios liberauerit, vere liberi eritis. Rom. 5. 19. Sicut per vnus inobedientiam peccatores constituti sunt multi: &c. Sic per vnus obedientiam iusti constituentur multi. Nempe per imputationem quidem perfecte, per sanctificationem vero inchoatè in hac vita, consummate in altera. Ideo Apollolus vtriusque modo futuro *καὶ ἡμεῖς ἵπστασθε*. Secundo aduersarius male opponit, vere, & imputatiue, quasi quod imputatiue

ADAMI CONZEN
112
+ Evangelium
CVI
119

ratione fit, vere non fiat. Nam peccata imputatiue remittit, & vere, imputatiue iustificat & vere.]

Sed illa omnia libertati non sufficiunt, nec depellunt seruitutem. Nihil magis ridiculum quam imputatio libertatis, non data libertate: quid enim agit vindicta pratoris, quid manumissio Domini, si imaginaria est seruitutis exolutio, si nihilo deterius est ius Domini: Perinde ac si hominem in pistrino aut ergastulo, aut metallis catenatum, detineat, labore & arumnis atterat, fame maceret, interim dicitur non vincula, non seruitutem, sed libertatem se misero imputare, non tamen ut liber sit, sed ne seruus estimetur. nemo non videt id nimis dura fictione iuris, nimis acerba calamitatis irrisione fieri.

Si igitur vere liberat, ve. e vinculis exiit, seruitute exoluit. Nec liberationis veritatem tollit, dum imputat iustitiam; non enim libertatem imputat in seruitute manentibus, & compede vinculis, sed liberis & solutis: ideo non imputando vere liberat, & quod facit, id se facere pronunciat. Perfecite tollit reatum, sed data iustitia: Imputatio igitur & veritas non repugnant, cum id quod imputatur, etiam donatur; repugnant, cum libertas imputatur, seruitutis necessitas, & exercitium perseuerat. Audiamus de hac libertate Augustinum. Hoc verbum tra. 41. Dominus ad libertatem posuit, liberabit vos. nihil est enim aliud proprie liberat, nisi liberum facit. Quomodo saluat nihil est aliud quam saluum facit: quomodo sanat nihil est aliud quam sanum facit: dicit, nihil est aliud quam diuitem facit: sic liberat nihil est aliud, quam liberum facit. Hoc in verbo Græco planius est, nam in Latina consuetudine plerumque dicimus hominem liberari, quod ad libertatem non pertinet, sed tantum ad salutem: sicut quisquam dicitur liberari ab infirmitate, & vilitate dicitur, non tamen proprie: Sic autem posuit Dominus hoc verbum, vt diceret, & veritas liberabit vos, vt in Græca lingua nemo dubitet eum de libertate dixisse.

Quis non videat, infanti eum qui pereunti salutem, contabescenti sanitatem, pauperi diuitias imputat: si a malis non liberet. Non igitur redemptorem agnoscunt, qui talem fingunt redemptionem. Quod de regeneratione inchoata fingunt multo est improbius: nam cum illa sanctitate non partia modo & venialia peccata, sed ingentia etiam facinora consistere sibi imaginantur Caluiniani, atque hanc sibi libertatem arrogat. Quasi vero ea sit libertas, vt scortationes, adulteria, homicidia, blasphemie non imputentur, cum animo concipiuntur, & opere patrantur, atque illi qui ista faciunt, sint beati. Hoc vero est filium facere non liberatorem, sed lenonem: & scelestum patronum. Hoc modo non liberat veritas, sed ligat & sibi mancipat mendacium.

VERSUS 34. & seq.

Respondit eis Iesus: Amen, amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum seruus est peccati, &c.

QVÆSTIO I.

An seruitus peccati tollat arbitrij libertatem?

¶ 1. Pareus l. 5. cap. 29. de gratia, & libero arbitrio. Omnes facientes peccatum, hoc est gratia destituti, sunt serui peccati. Nulli igitur gratia destituti sunt liberi, seu habent arbitrium ad bonum. Respondet Bellarminus. Respondeo, seruitus & libertas generatim accepta sine dubio opponuntur, sed non quæuis seruitus cuius libertati opponitur. Alioquin non diceret Apostolus ad Roman. cap. 6. Eos qui sunt serui peccati, liberos esse iustitie, & contra, liberatos à peccato, seruos esse iniustitie. Itaque seruitus

peccati opponitur libertati à peccato, non libertati nature, quæ proprie dicitur liberum arbitrium. Nam qui seruus est peccati, non potest suis viribus excutere iugum peccati, & ad libertatem iustitie peruenire. potest tamen per liberum arbitrium, adiuuante Deo liberari à peccato, & potest, si velit, per se manere in seruitute peccati. Sicut etiam è contrario seruitus nature, id est, naturalis determinatio ad vnum, qualis est in pecoribus, opponitur libertati nature, id est, libero voluntatis arbitrio; non tamen libertati à peccato. Immo quæ carent libertate nature, hoc ipso quod illa carent, non possunt vilo modo seruire peccato.

Quintum testimonium ex illo Ioan. 15. Sicut palmes non potest à semetipso ferre fructum, nisi manserit in vite, ita & vos nisi in me manseritis. Palmes, inquit, à vite praeclusus non potest non arescere, in vite autem insitus & ex ea viuens, non potest, non ferre fructum: igitur nec homines, qui palmitibus comparantur, habent vilo tempore libertatem ad opposita.

Respondeo, homo rectissime palmiti comparatur, quia sine succo vitæ celestis, quæ Christus est, non potest producere opera salutifera, & celestia; tamen quia idem homo palmes est rationalis, potest per liberum arbitrium cum est in vite, ab illa sponte recedere & arescere, & à vite praeclusus, per idem liberum arbitrium, adiuuante summo agricola, potest in vitæ rursum inseri & fructum ferre. Itaque probant ista similitudines necessitatem gratiæ, sed non excludunt arbitrij libertatem.

Pateus obicit. Vacuus iustitia non esse liberos ad iustitiam, sed tantum ad iniustitiam, nec ad bonum, sed ad malum. addit: [Atqui (p. 919.) hic queritur non de libertate, sed vacuitate iustitiæ, sed de libertate voluntatis ad iustitiam, ad bonum, sine gratia. Et libertas iustitiæ, quid est, nisi prauitas nature. Aduersarius igitur pro libertate iustitiæ pugnans, quid nisi pro prauitate depugnat? & in malitia gloriatur? Nam vt Augustinus ait de gratia & libero arbitrio. Semper in nobis voluntas est libera, sed non semper bona.]

At ille profecto statum quæstionis euerit. Non enim ita dicimus arbitrium sine gratia ita liberum, vt bonum iustitiæ perfecte sine gratiæ auxilio facere arbitrium possit. Sed liberum eatenus vt non cogatur mala facere, nec cogere; nec vlla necessitate eo impellatur. Caluinus turmahominem qui est sine gratia facit seruum peccati, lum facere non possit quicquam nisi peccatum facere. Verba re. eius sunt. Caterum ita est voluntaria hæc seruitus, vt qui necessario peccant, non tamen cogantur ad peccandum. Bellarminus negat hanc seruitutem. Nam liberum arbitrium peccatoris manet, etsi seruus sit peccati. Ideo enim seruus manet, quia obnoxius est peccato, nec seruitio exire potest, nisi liberatrice gratia, tanquam vindicta manumissus. Nec ea est eius conditio, vt necessitas & semper, omni motu, & conatu peccet: potest enim à multis peccatis abstinere. Si enim misera necessitate vult, non est in culpa, vt velit. Si non potest non velle. Nec Bellarminus pro nature prauitate pugnat, cum ponit in peccatore liberum arbitrium, sed prauitatem nature excusat Pareus, cum necessitati illam attribuit: nec enim necessitas alia est, quam nature deprauata, quam semper peccare aiunt, etsi moralia bona quantumcunque excellentia operetur. Augustini dictum euerit Caluini & Parei rationem. Ait ille voluntatem semper liberam non semper bonam. Ait malam cum seruit peccato; nempe cum facit peccatum: quamuis vero sit serua peccati, cum non facit peccatum, non male agit. Malus seruus, non semper male agit. Seruitus igitur peccati non est contraria naturalibus viribus, liberi arbitrij, quæ remanent in peccatore. Sed libertati, quæ cum gratia Dei salutem operamur. de qua Augustinus contra duas Epist. Pelag. l. 1. cap. 2. Natura humana, diuina indiget gratia. Dicente domino. Si filius vos liberauerit: tunc vere liberi eritis, vtique liberi ad bona, iustique viuendum.